

Mønster

Praktisk veileder i bruk av filt i møtet mellom mennesker

Et samarbeid mellom Anne Helga Henning, billedkunstner og atelierista, og Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg.

Kultur, helse og omsorg
NASJONALT KOMPETANSESENTER

Partnerskapet:

 NTNU
HUNT forskningssenter

 HELSE TRØNDELAG

 NORD
universitet

 Levanger
kommune

 Trøndelag
fylkeskommune

Anne Helga Henning er utdannet billedkunstner og atelierista bosatt i Trondheim. Hun har i årene 2010- 2015 utviklet Mønster gjennom jevnlige besøk ved ulike sykehjem med avdelinger for personer med demensdiagnose i Trøndelag. I denne veilederen har Anne Helga Henning lagd en oppskrift for deg som ønsker å prøve Mønster på din arbeidsplass.

Kultur, helse og omsorg
NASJONALT KOMPETANSESENTER

Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg bidrar til at det utvikles og benyttes kulturelle virkemidler i helsesektoren i Norge. Vi dokumenterer og utvikler sang, dans og andre kulturuttrykk i en helse- og omsorgsfaglig ramme, gjennom forskning, utdanning og praksis. Kompetansesenteret er forankret i Meld. St 29 (2012-2013) *Morgendagens omsorg* og lagt inn i Omsorgsplan 2020. Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg ble etablert i Levanger 1. juli 2014. Virksomheten er et partnerskap mellom HUNT forskningscenter NTNU, Helse Nord-Trøndelag HF, Levanger kommune, Trøndelag fylkeskommune og Nord universitet.

Hva er Mønster?

Mønster handler om å møtes gjennom en kunstdidaktisk praksis i en helsekontekst og om hvordan bruk av materialet filt kan gi nytt innhold, mestring og glede i hverdagen. Ved å legge biter av filt i ulike mønstre kan iboende kulturelle og estetiske ressurser komme frem, både hos den ansatte og den som mottar omsorg. Med collager i farget filt kan møtet med materialene vekke sansene og den estetiske responsen åpner for tilstedeværelse. Denne veilederen er en oppskrift på hvordan man kan ta i bruk Mønster som metode.

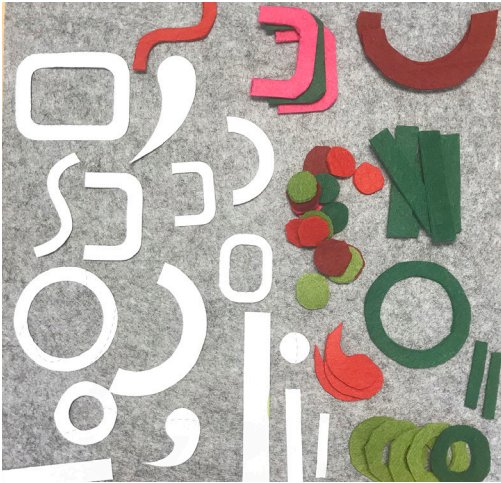

Målgruppen

Målgruppen for denne veilederen er ansatte i helse- og omsorgssektoren, ansatte innen kulturfeltet, lærere, pedagoger og andre. Målgruppen for Mønster er personer med demensdiagnose, kognitiv svikt, psykisk helsearbeid, personer med utviklingshemming, barn og ungdom og andre.

Steg for steg

1

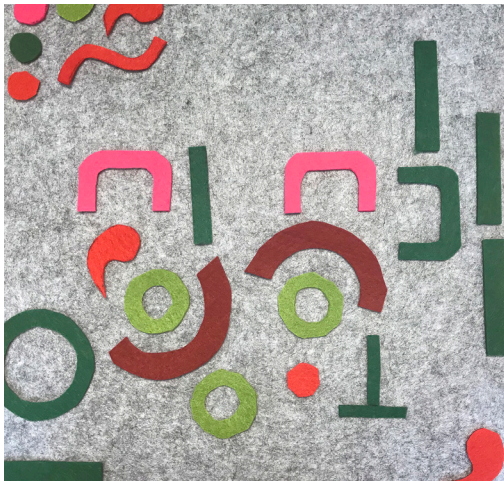
2

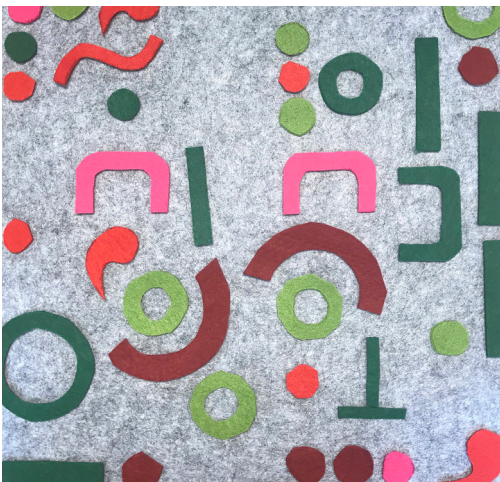
3

4

5

Materialer

Former/Brikker: Ulike utklippede former av filt i ulike farger, minimum 3 mm tykkelse.

Formene skal ikke representere noe spesielt, men være åpne for fortolkning.

Se eksempler på former og mal for utklipp på de siste sidene i denne veilederen.

Klipp ut til sammen 30-50 biter filt som gjenbrukes.

Underlag:

Matte i stødig filt, minimum 3 mm tykkelse som underlag for komposisjonsarbeidet.

Jeg anbefaler 40 x 40 cm syntetiske filtmatter som selges på hobbybutikker.

Det er smart å bruke en skarp og god saks i utklippingen slik at formene blir jevne i kantene. Det kan også være en fordel å oppbevare formene i bokser.

Møtet

Avtal på forhånd hvem som skal delta.

Bruk et rom uten gjennomgang og forstyrrelser.

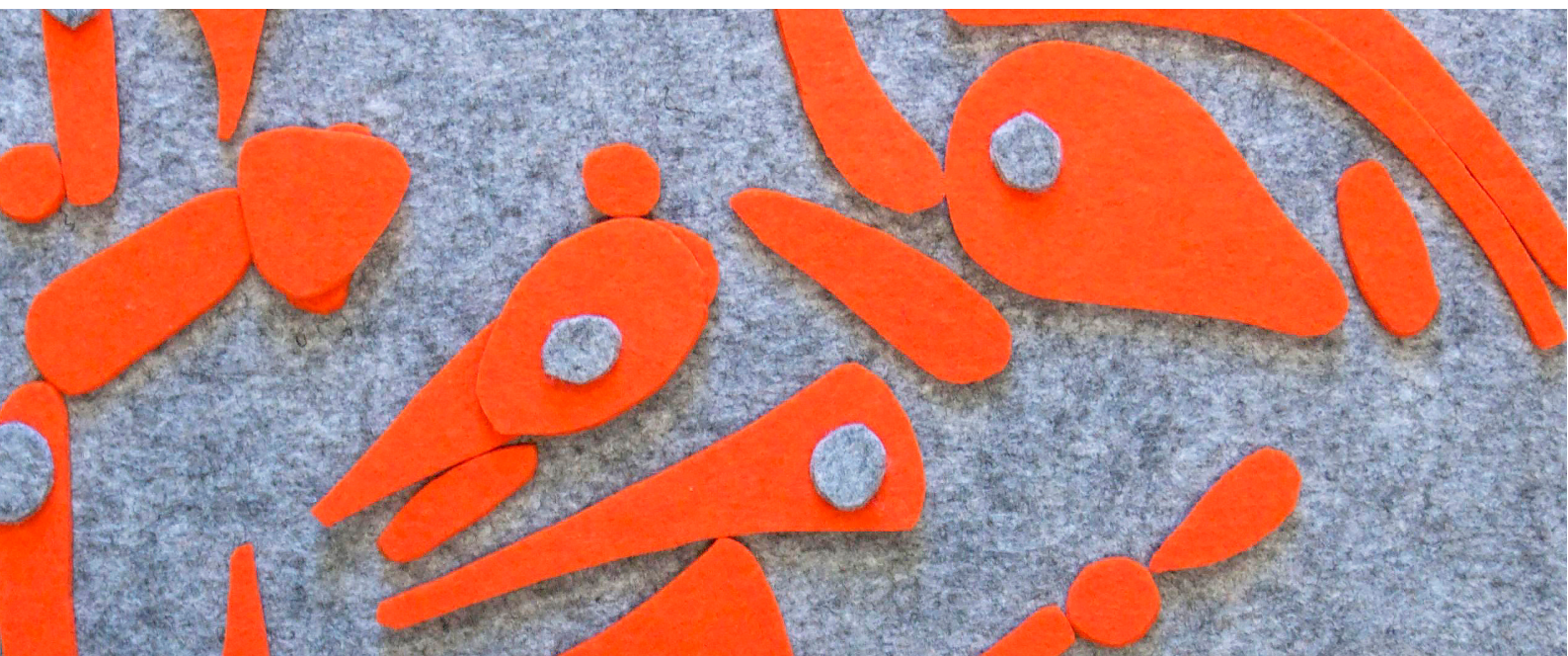
For eksempel et møterom, pauserom, en stille del av fellesareal eller inne på deltakerens rom.

Legg ut matter på bordet på en ryddig og innbydende måte til hver enkelt i forkant av møtet. Sortér formene og legg noen av de presentabelt ved siden av eller i overkant av matta.

De som skal delta på Mønster inviteres deretter inn.

Erfaring viser at det kan være hensiktsmessig å unngå ordet kunst når deltakerne inviteres inn, siden det kan oppleves som vanskelig og fremmed, og dermed kan skape en unødvendig høy terskel for deltakerne. Det kan være smart å fokusere på at de må komme for å se på noe spennende, noe de kan hjelpe til med, noe med mange farger etc. Vær bevisst på hvor mange ansatte som støtter deltakerne i aktiviteten under komposisjonsarbeidet. Dette må vurderes individuelt, men som et utgangspunkt kan en ansatt støtte og samarbeide med en eller to deltakere samtidig.

Hvorfor legge biter med filt?

Mønster som metode appellerer spesielt til sansene som omhandler syn og berøring. Fargene og formene i filten kombinert med taktiliteten i materialet har forførende kvaliteter som vekker nysgjerrighet. Det er kontakten mellom aktørene, like mye den kroppslige, ikke-verbale som den verbale som gjør aktiviteten levende.

Gestaltpsykologien viser at mennesker har en iboende evne og trang til å skape mening og sammenhenger gjennom de visuelle virkemidlene form og farge. Hos mange skaper møtet med ulike farger og former et ønske om å utforske mulighetene disse gir til å lage visuelle komposisjoner. Når en setter sammen ulike former og farger gjør en mange valg basert på hva en av ulike grunner synes passer eller ikke passer sammen.

Disse valgene kan være rent estetiske, ut i fra personlige preferanser. De kan også baseres på assosiasjoner og minner fra eget levd liv. Ingenting er mer rett eller galt enn det andre av disse utgangspunktene.

Dialogen og samhandlingen oppstår i møtet med materialene. Ikke bare som et utgangspunkt for å skape sammenhenger til levd liv, men også som en mulighet for alle de involverte aktørene til å erfare noe nytt gjennom en felles oppdagelsesferd.

Det ser ut som det å bruke Mønster som møteplass både åpner for og krever tilstedeværelse av alle parter. Mønster skaper forankring her og nå, og deltakernes valg, fantasi, erfaring og kunnskap styrer prosessen.

Hva kan skje når man komponerer sammen?

Noen prater og forteller historier mens de lager komposisjonen. Andre er stille og konsentrerer seg mest om å betrakte det visuelle som gradvis utspiller seg når de legger Mønster.

Det er også ulikt hvorvidt deltakerne selv tar initiativ til å legge filtformene på filtmatte.

Noen bruker hendene sine aktivt til dette, mens andre helst vil at den ansatte legger på formene etter instruksjoner fra deltakeren om hvor de måtte passe. Noen liker også å betrakte komposisjonen som blir lagt som en tredjepart, uten å delta aktivt selv.

Det dukker ofte opp følelser, mimring og historier under Mønster. Mange blir glade og opplever mestring.

Å delta i Mønster ser ut til å kunne fungere som en tilgang til å komme i kontakt med, gjenkjenne og sortere et følelsesspekter og å kunne gi deltakerne et uttrykk uten at aktiviteten er basert på det å skulle forsøke å huske noe eller skape sammenhenger tilbake eller framover i tid. Formene åpner samtidig for at dette kan skje som en naturlig konsekvens av den enkeltes innfallsvinkel.

Spørsmål i komposisjonsarbeidet

For den ansatte handler Mønster om å lytte seg inn til deltakerens ønsker. Hvordan ønsker vedkommende å samarbeide om den visuelle komposisjonen? Gjennom å invitere inn til Mønster, vil du som ansatt snart få innspill på hvordan dere bør gå fram i samarbeidet som skal lede til en komposisjon. På veien er det smart å stille gode spørsmål slik at den andre blir den som tar valgene i komposisjonsarbeidet.

Gode spørsmål kan være

- Ser du noen farger her som du er glad i?
- Hvilken brikke/form synes du vi skal starte med?
- Skal du legge brikken selv, eller skal jeg gjøre det?
- Passer denne her?
- Hva likner dette på?
- Hvor kan vi legge denne?
- Hva passer ved siden av denne?
- Synes du det trengs noe mer?

Når komposisjonen er ferdig

Når komposisjonsarbeidet er gjort kan en sitte og se på komposisjonen sammen og snakke sammen om det en ser. Noen som legger Mønster vil prate mye om det de lager underveis, mens andre vil se mer på det i etterkant.

Mønster kan føre til at en blir bedre kjent med hverandre ved at det for eksempel dukker opp historier fra deltakerens liv som den ansatte ikke har hørt før. Erfaring viser at en kan oppleve en større nærhet til hverandre gjennom Mønster, gjennom det å gjøre noe sammen og å bli kjent med hverandre på en ny måte.

Etter komposisjonen kan den ansatte velge å fotografere arbeidet. Det er best å avbilde arbeidet i dagslys og i fugleperspektiv.

Når arbeidet er ferdig kan filtbutikkene sorteres og legges tilbake slik at de er klare til å benyttes ved en senere anledning. I noen tilfeller kan en også velge å ta vare på arbeidene, lime filtbitene på matta, ramme disse inn og henge de på veggen.

*- Vær tålmodig og vent på respons.
Skap rom for hver enkelt og la de bruke
den tiden de trenger. Da kan det
oppstå en kontakt som man ellers ikke
oppnår med disse personene.*

Anne Helga Henning, billedkunstner og atelierista

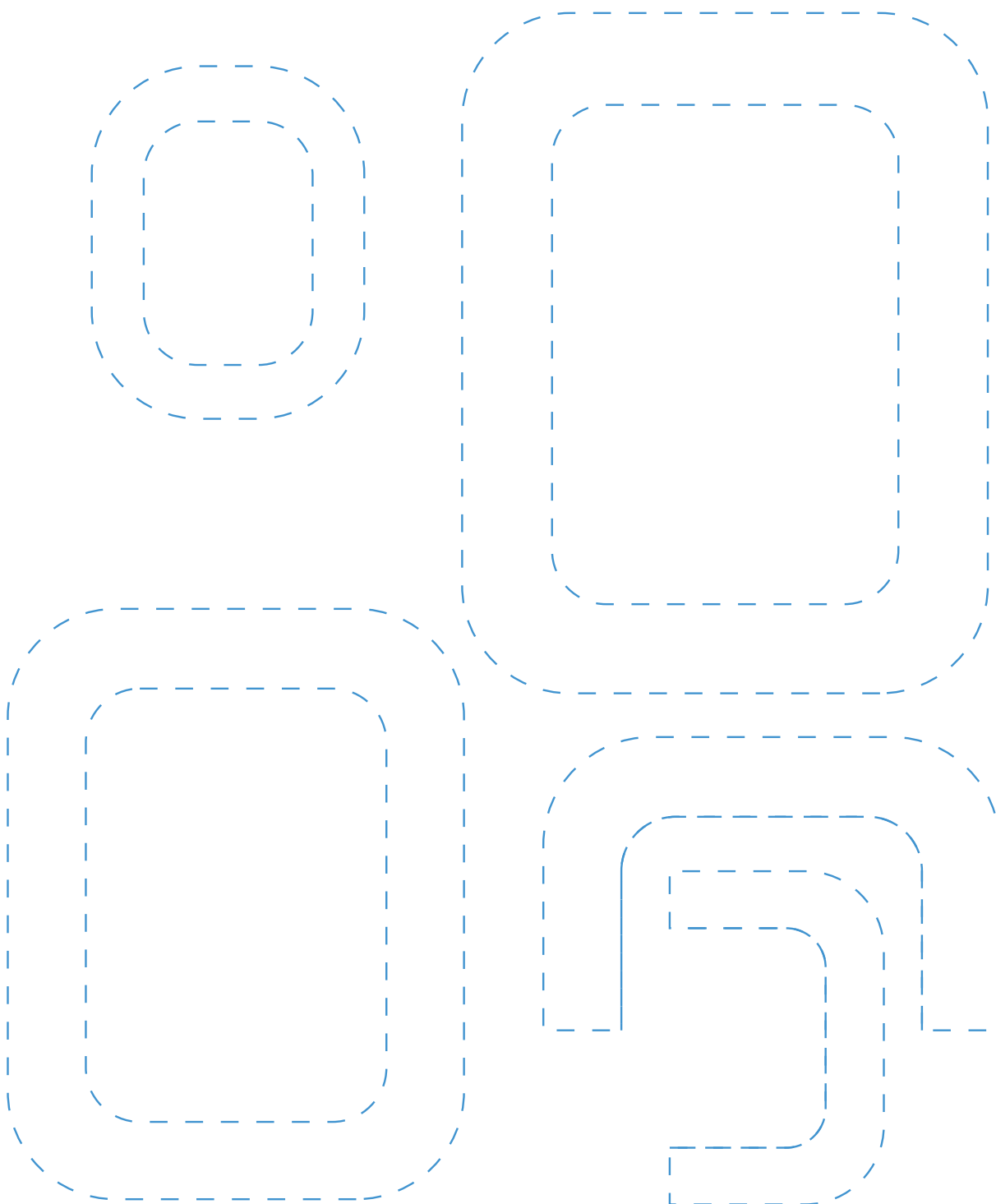
Om formene

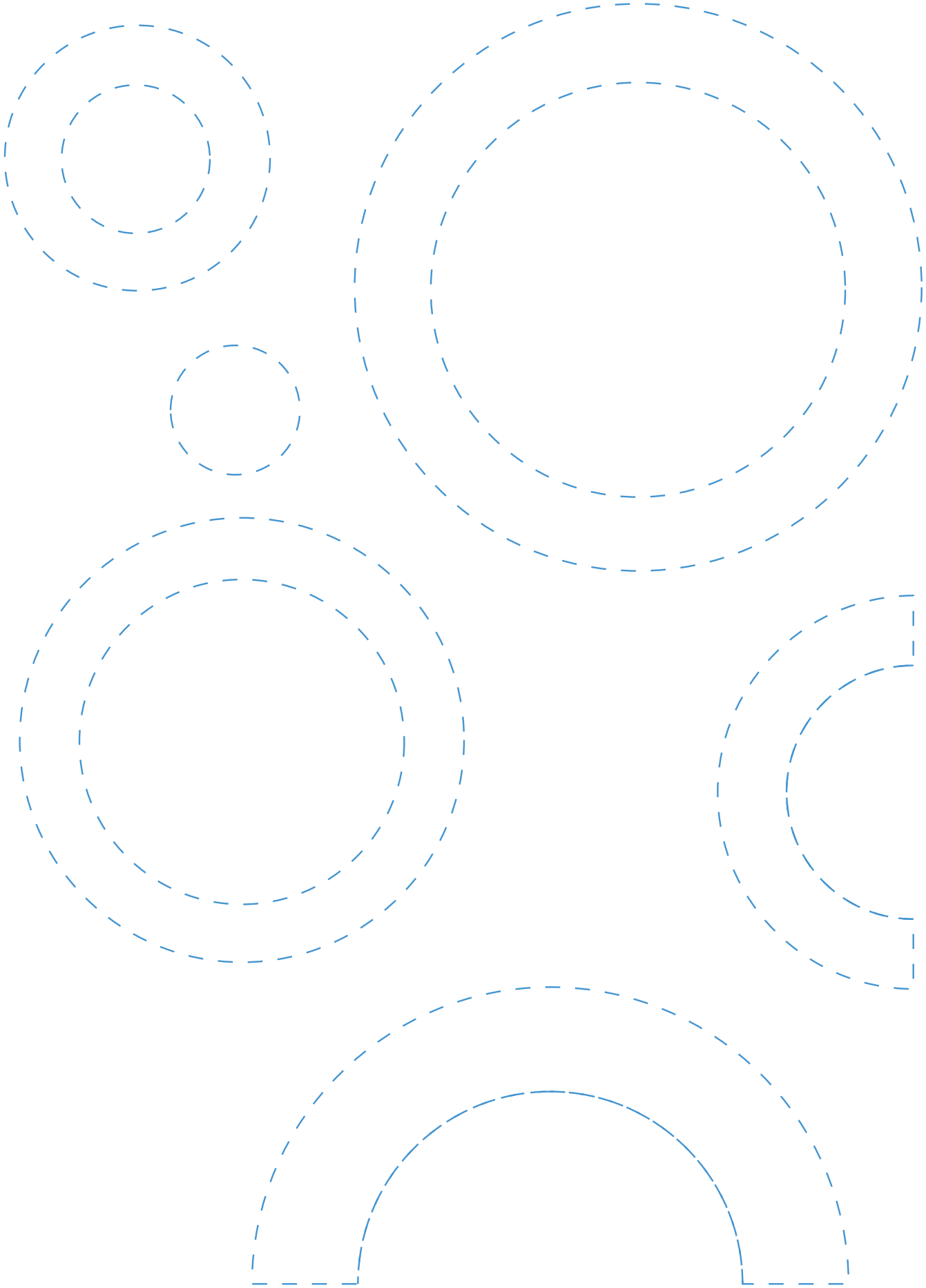
Erfaring viser at disse formene fungerer godt sammen. I tillegg kan de representere mange ulike ting. Åpenhet i fortolkning er et viktig aspekt ved Mønster. Det skaper engasjement og interesse. Både i prosessen med å lage komposisjonen, og i ettertid når en diskuterer hva en ser i den komposisjonen som er lagt.

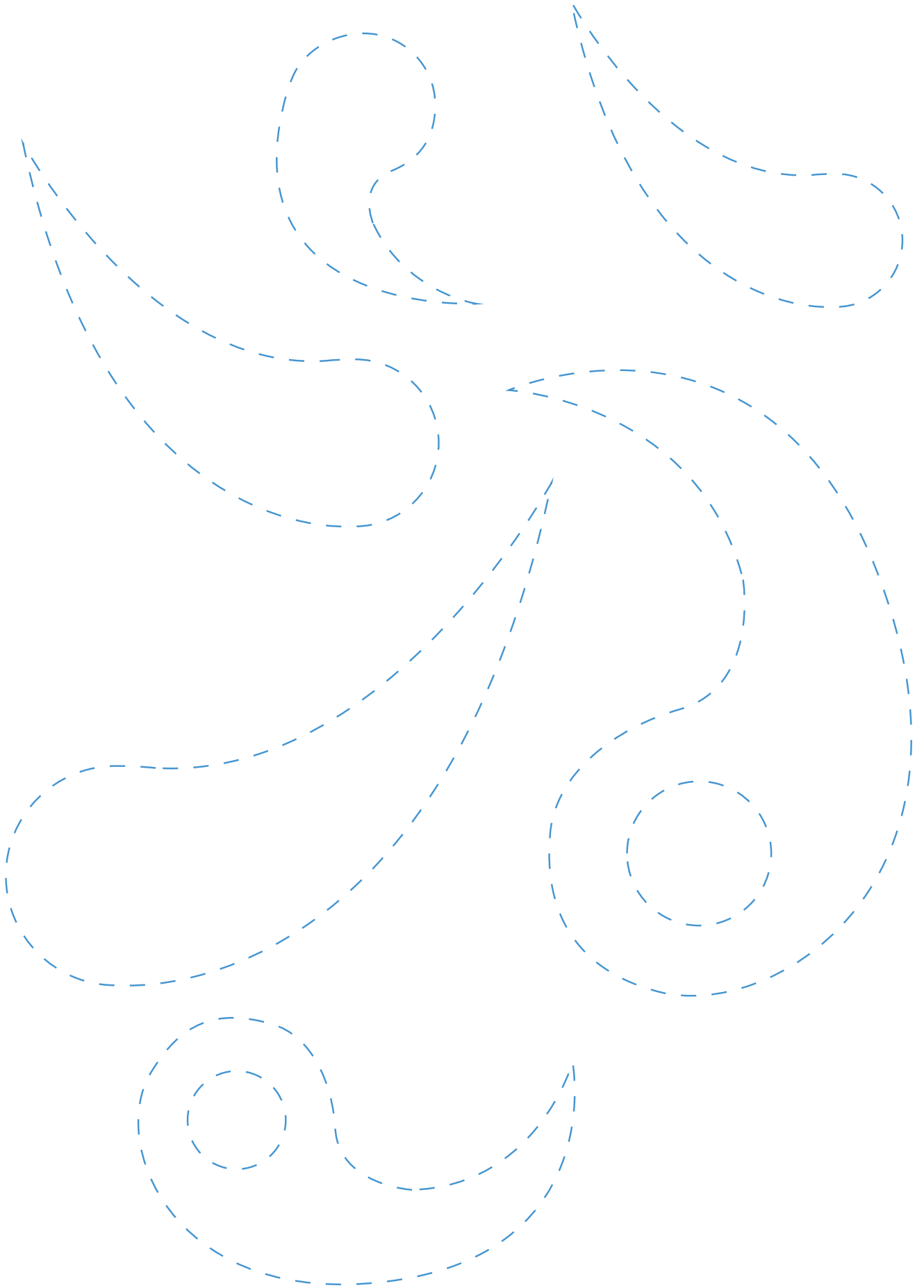
Det er derfor lurt å beholde formene slik de er, og komponere med de uten å klippe de til slik at de representerer noe spesifikt.

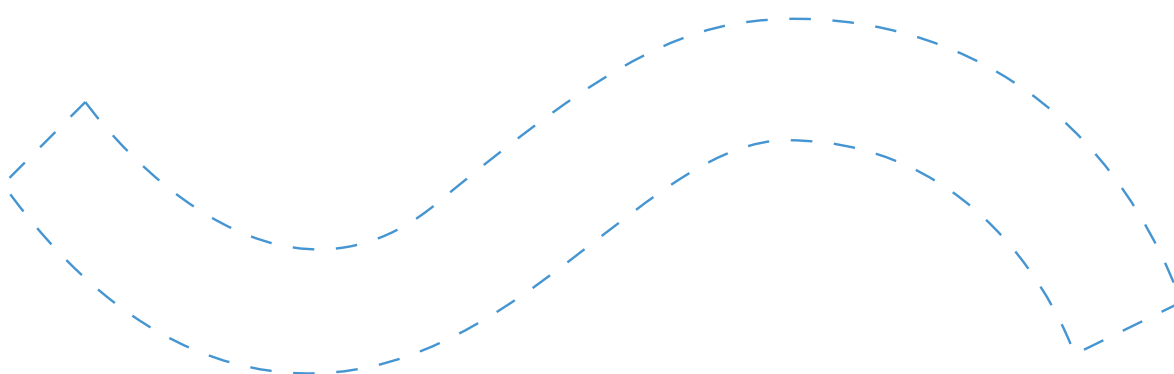
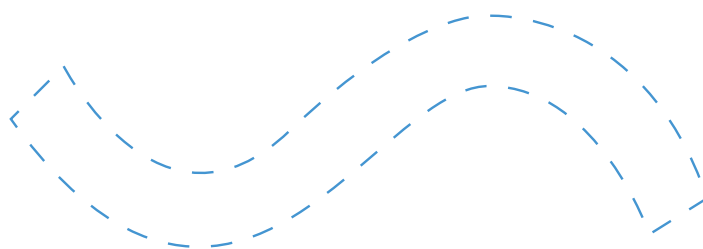
Det går fint å forstørre eller forminske formen.

Det går også fint å hule de ut og å legge ulike former oppå hverandre.

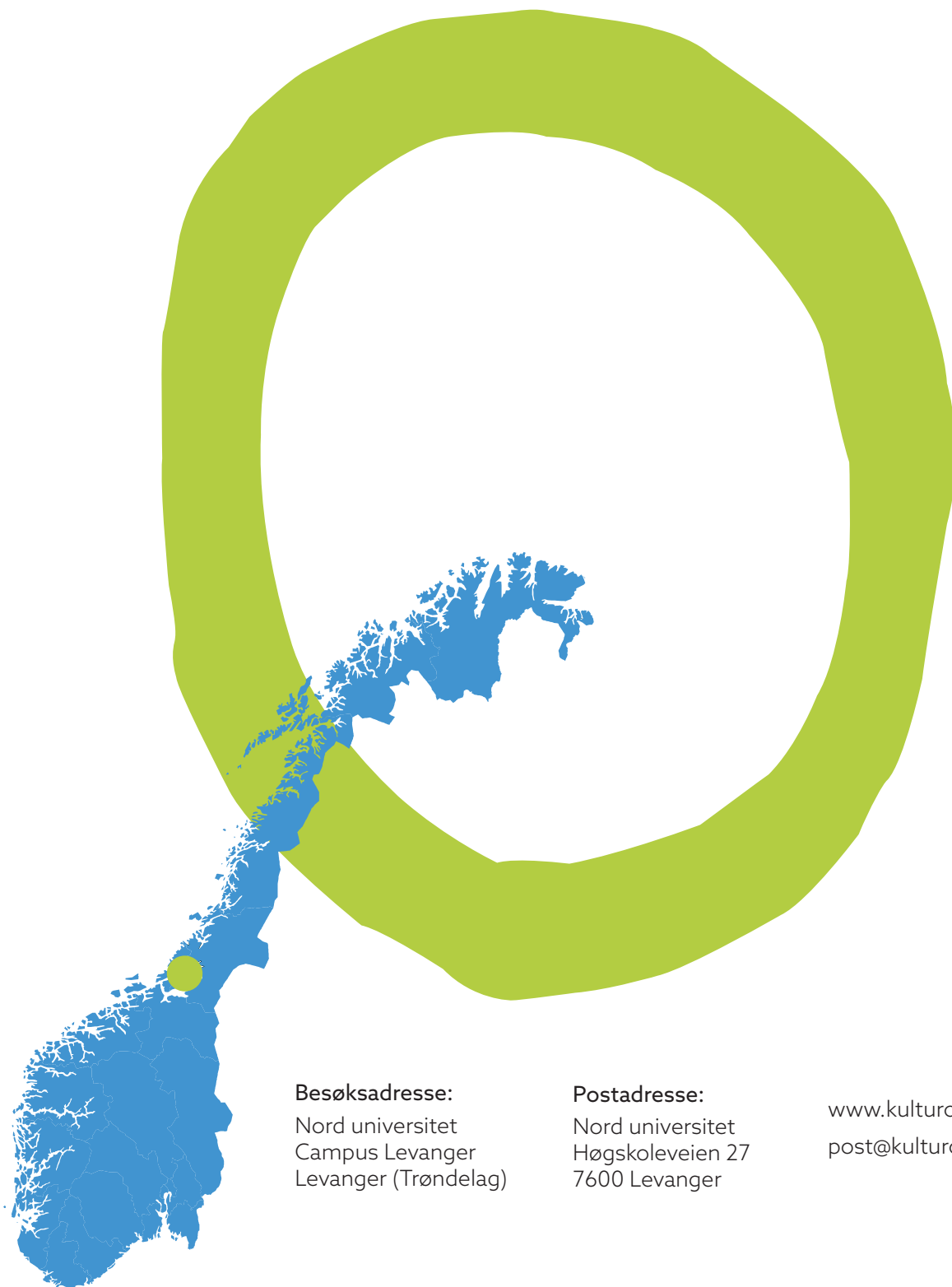

Besøksadresse:
Nord universitet
Campus Levanger
Levanger (Trøndelag)

Postadresse:
Nord universitet
Høgskoleveien 27
7600 Levanger

www.kulturoghelse.no
post@kulturoghelse.no

Kultur, helse og omsorg
NASJONALT KOMPETANSESENTER